

מסורת הש"ס

אין אשה פודה מעשר שני. קס"ד צמעשר שני שהוא מסדה צעלה שהיא כצעלה וקרעין ליה ממעשרו וכדמפרש לה ואולי: **אשה פודה בלא חומש**. ללאו דידה הוא ואין מוסיפין חומש על פדיון מעשרות והקדשות אלא צעליס: **שליחוסיא ענדא**. ומ"ט דמאן דלמר פודין בלא חומש: **אלא צוויי דידה**. דנכסי מלוג: **ומעשר דידה**. משדותיו: **איש אמר רחמנא ולא אשה**. איש ממעשרו אמר רחמנא^(א) ולא אשה ממעשר צעלה דלשה כאחר דמיא: **ע"מ שתפדי צו כו**. שמהיה כאש אחר לפדות בלא חומש רבנן סברי כי אמר לה קני קנה ליה צעלה וכי אמר לה ע"מ לאו כלום הוא הילכך **זחי הוו** ^(א) נמי דבעל ושלחותיה ענדא ^(א) איש ממעשרו קרינא ביה ורבי מאיר סבר לדידה גופה לא חקינ לה אלא להכי שמהא כאש אחר לפדות בלא חומש: **דאיימי מצי גאא**. שמה אציה והיה לו מעשר שני ^(א) וירשתה עס שאר נכסים וירוסה הבאה לה לאחר מכהן נכסי מלוג הן וילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות: **ור"מ לעטמיה**. דלמר לקמן צפ"צ מעשר ממון גבוה הוא ואכילתו משולחן גבוה הוא הילכך אינו כשאר נכסים למקניה צעל בתקנתא דתקון רבנן פירות לצעל הילכך לא זכי ביה וכי פרקה ליה צוויי דבעל לאו ממעשרו הוא דזויי דחד ומעשר דחד: **ורבנן לעטמיייהו דאמרי ממון הדיוט הוא**. וחילא עליה תקנתא דרבנן ופירות

דבעל כשאר נכסי מלוג וכיון דצוויי דבעל פרקה צעי חומש: **סנא יואל כשן ועין**. אמתני^(א) קאי: **ראשי אצרים**. כ"ד הם ושנויים נגעים (פרק ו משנה ו) ומייטי להו לקמן בצמעתין (דף כה:). **שאין חווירין**. אס ^(א) נטולן כשן ועין וגמר צמה מצינו: **אין מלמדיו**. מדלא כתיב אחד ונגמור כולהו מייניה: **לריני**. דלא גמר חד מחצריה הילכך לא צאין כאחד ניניהו: שן

ואס נתנו אחרים מתנה לאשה אין לצעלה כי אס פירות אצל הגוף שלה דאין קנין לאשה בלא צעלה היינו שהבעל אוכל פירות אצל הגוף ולאש הילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמצינא האשה לצעלה לגמרי^(א) אין לדמות מצינא למתנה וכן משמע בירושלמי דכמוצות פ"י **מצינא האשה**^(א) דקאמר התם מפני מה מצינא האשה לצעלה שמה תגובו והוצים ותאמר מצינא מלמתי ופרקינ לה בע ענמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניהוש לאה שמה תגובו ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יא לה קול ואי במתנה היו הגוף נמי לצעל ענמך היתה מרווחת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לצעל אלא פירות אצל הגוף לאשה ואילו צעבד אס נתן לו אחד מתנה קנה האדון הפירות והגוף^(א) וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתאל צו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתני' בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכמת לה בצומר ע"מ שתאל צו לחירות וי"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיאל צו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגמיייהו בע"מ שתאל צו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אית ליה דקניה עבד וקנה רציה אצל לרב ששת דאית ליה לא קיניה רציה מיקרי ע"י אחרים דמחמת שאין העבד קונהו אלא לנאת צו לא קיניה ליה רציה וע"י אחרים מיקרי ומיהו קשה אליצא דר"א דמוקי פלוגמיייהו בצאומר ע"מ שתאל צו לחירות אס כן היאך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ שיאל בהם לחירות ע"י אחרים הוא כדבעינו למימר לר' מאיר אליצא לרב ששת וי"ל דרבנן ^(א) ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דלמר בכסף ע"י אחרים אינן ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אליצא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיאל בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יואל צו לחירות ואמר שפיר ע"י עצמו והאה קיימי רבנן ואהכי ^(א) קאמר וחק"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יואל אפילו אס נתנו לו ע"מ שיאל צו לחירות אנו אומרים שיאל צו לחירות דכה"ג אשכחן בהנוקין (גיטין דף נא:) ובשבוטות (דף מג.) ובפ"צ דכמוצות (דף ית.) דלמר ר' אליעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו דהיינו ^(א) מה שאתם קורין טענת עצמו:

ה"ג רש"י **א"א** בוזוי דידה ובמעשר דידה. ^(א) פירוש צוויי דידה דנכסי מלוג ומעשר דידה משדותיו איש אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר צעלה דלשה כי אחר דמיא^(א) וקשה לר"ת דלא היה לו להוכיר איש ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר חצירו ונראה לר"ת דגרס אלא צוויי דידה ומעשר דידה והכי פירושו איש אמר רחמנא דמוסיף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו צוויי דידה ומעשר דידה ואפי' היא אלמנה ^(א) וגרופה אינה מוספת חומש והא דתני בת"כ א"ב צהר(א) אס גאל יגאל איש ממעשרו לרצות את האשה לענין פדיה דוקא מרבינן את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתבי ציה צמעשר למען תלמד ליראה^(א) ודרשינן מייניה ^(א) בספרי דגדול מעשר שמציא לידי תלמוד כשזוהא צירושלים לאכילת מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא לימא צדיני מעשר להכי אינטריך לרצויי^(א) והא דממעט בת"כ^(א) קטן מאיש ה"נ הוה מצי למעוטי אשה מחומש כדאמר הכא אלא משום דרבי בההיא קרא גופיה אשה מאס גאול יגאל ניחא ליה למנקט איש ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאינטריך לרצות אשה לענין פדיה דלא תיסק אדעתיה למעוטי מאיש לגמרי כי היכי דממעטנין קטן ומה שפי' בקונטרס צוויי דידה היינו נכסי מלוג לא נהירא דכיון שהן צרשות^(א) ומה שקנתה אשה קנה צעלה כחוי דידה חשיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מצי גאא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושלחותא דבעל קא ענדא לכן י"ל דזויי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנן ע"מ שאין לצעלה רשות צו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל ^(א) פירות: **תנא יוצא בשן ועין**. ומנא דידן דלא מנא להו משום דסבר דלריץ גט שמחריא^(א):

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

כד.

אליצא דרב ששת דאילו לר"א אליצא דר"מ אפי' מה שאת נותנת לפיך קנה יתהון צעל כמו שאין מועיל ע"מ שתאל לחירות אלא ע"כ כרב ששת ולא כר"א סבירה לכו לרב ושמואל ש"מ דלרב ששת ע"מ שתאל צו לחירות מועיל לכ"ע ^(א) כמה שאת נותנת לפיך דמועיל אפילו לר"מ ואומר ר"ת דמשמע מהתם דהלכה כרב ששת ולא כר"א ועוד מיימי ראיה דהלכה כרב ששת מפרק בן סורר ומורה (פסהדרין דף עא. ט)^(א) חייב עד שיאלכ משל אציו ומשל אמו ופרקינ בגמרא אמו מנא לה מה שקנתה אשה קנה צעלה ומשני כשנתנו לה אחרים ע"מ שאין לצעלה רשות בהן והשמא צשלמא לרב ששת מכל מקום אחי לכל הפחות מיהא כרבנן^(א) אלא לאר' אלעזר לא אחיא דהתם לא כר' מאיר ולא כרבנן עוד מיימי ראיה מההיא דפסחים פרק האשה (דף פח: ט)^(א) גבי האומר לעבדו שמוט עלי פסח ושכת מה אמר לו רבו כו' ופרקינ בגמרא מה שקנה עבד קנה רבו ומשני כגון דלאקי ליה ע"מ שאין לרבו רשות צו והיינו כרב ששת אצל לר"א הוה לריץ לאוקמי שאמר לו ע"מ שתאל ידי פסח אף ר"י אומר דאין ראיה לומר דהלכה ^(א) כרב ששת מההיא דנדרים ומפרק בן סורר דהתם מיתוקמא שפיר אפי' לר"א דיש לחלק בין אשה לעבד^(א) ומצינו למימר אפילו לר"א דלמר לר"מ אפילו אמר לו ע"מ שתאל צו

לחירות קנה רבו יכול להיות דנאשה לא קנה הבעל שדרי אינס שוים שאין יד האשה כיד הבעל כמו שיד העבד כיד רבו ושתי דאילו אס נתן הבעל מתנה לאשמו קנתה לגמרי ואין הבעל אוכל פירות כדאימא פרק חזקת הבתים (ב"ב דף נא:). ואילו אס נתן מתנה לעבדו לא קנה העבד כלל ועוד מדע שאינן שוים שהרי אס נתנו אחרים מתנה לעבד סתמא וכה הרצ בין בגוף בין בפירות דאין קנין לעבד בלא רבו היינו שאין קנין לעבד כלל ויש לרב גוף ופירות קנין לעבד בלא רבו דאין קנין לאשה בלא צעלה היינו שהבעל אוכל פירות אצל הגוף ולאש הילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות דאע"ג דמצינא האשה לצעלה לגמרי^(א) אין לדמות מצינא למתנה וכן משמע בירושלמי דכמוצות פ"י **מצינא האשה**^(א) דקאמר התם מפני מה מצינא האשה לצעלה שמה תגובו והוצים ותאמר מצינא מלמתי ופרקינ לה בע ענמך מתנה כלומר במתנה עצמה ניהוש לאה שמה תגובו ותאמר נתנו לי מתנה ומשני מתנה יא לה קול ואי במתנה היו הגוף נמי לצעל ענמך היתה מרווחת לומר ניתנו לי במתנה אלא ש"מ דבמתנה שנתנו לה אחרים אין לצעל אלא פירות אצל הגוף לאשה ואילו צעבד אס נתן לו אחד מתנה קנה האדון הפירות והגוף^(א) וא"ת לפר"ת דלרב ששת מועיל ע"מ שתאל צו לחירות אפילו לר"מ א"כ אמאי קאמר ר"מ במתני' בכסף ע"י עצמו לא הא ע"י עצמו נמי משכמת לה בצאומר ע"מ שתאל צו לחירות וי"ל דכה"ג ע"י אחרים מקרי ולא על ידי עצמו כיון דלא קנה אותם העבד לגמרי ולא נתנו לו אלא ע"מ שיאל צו לחירות ואע"ג דלר' אלעזר דמוקי פלוגמיייהו בע"מ שתאל צו לחירות מיקרי ע"י עצמו היינו משום דלר' אלעזר אית ליה דקניה עבד וקנה רציה אצל לרב ששת דאית ליה לא קיניה רציה מיקרי ע"י אחרים דמחמת שאין העבד קונהו אלא לנאת צו לא קיניה ליה רציה וע"י אחרים מיקרי ומיהו קשה אליצא דר"א דמוקי פלוגמיייהו בצאומר ע"מ שתאל צו לחירות אס כן היאך מצינו לרבנן דר' מאיר בכסף ע"י עצמו הואיל ולא הקנו לו אלא ע"מ שיאל בהם לחירות ע"י אחרים הוא כדבעינו למימר לר' מאיר אליצא לרב ששת וי"ל דרבנן ^(א) ע"י עצמו דר' מאיר קיימי דלמר בכסף ע"י אחרים אינן ע"י עצמו לא ולר' אלעזר אליצא דר' מאיר אפילו הקנו לו ע"מ שיאל בהם לחירות קנה עבד קנה רבו ואין יואל צו לחירות ואמר שפיר ע"י עצמו והאה קיימי רבנן ואהכי ^(א) קאמר וחק"א בכסף במה שאתה קורא ע"י עצמו דקאמרת דאינו יואל אפילו אס נתנו לו ע"מ שיאל צו לחירות אנו אומרים שיאל צו לחירות דכה"ג אשכחן בהנוקין (גיטין דף נא:) ובשבוטות (דף מג.) ובפ"צ דכמוצות (דף ית.) דלמר ר' אליעזר בן יעקב פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו דהיינו ^(א) מה שאתם קורין טענת עצמו:

ה"ג רש"י **א"א** בוזוי דידה ובמעשר דידה. ^(א) פירוש צוויי דידה דנכסי מלוג ומעשר דידה משדותיו איש אמר רחמנא ממעשרו ולא אשה ממעשר צעלה דלשה כי אחר דמיא^(א) וקשה לר"ת דלא היה לו להוכיר איש ואשה כלל אלא הוה ליה למימר ממעשרו אמר רחמנא ולא ממעשר חצירו ונראה לר"ת דגרס אלא צוויי דידה ומעשר דידה והכי פירושו איש אמר רחמנא דמוסיף חומש על מעשרו ולא אשה אפילו צוויי דידה ומעשר דידה ואפי' היא אלמנה ^(א) וגרופה אינה מוספת חומש והא דתני בת"כ א"ב צהר(א) אס גאל יגאל איש ממעשרו לרצות את האשה ולא לענין חומש דס"ד הואיל וכתבי ציה צמעשר למען תלמד ליראה^(א) ודרשינן מייניה ^(א) בספרי דגדול מעשר שמציא לידי תלמוד כשזוהא צירושלים לאכילת מעשרו וה"א אשה כיון דלאו בת לימוד היא לימא צדיני מעשר להכי אינטריך לרצויי^(א) והא דממעט בת"כ^(א) קטן מאיש ה"נ הוה מצי למעוטי אשה מחומש כדאמר הכא אלא משום דרבי בההיא קרא גופיה אשה מאס גאול יגאל ניחא ליה למנקט איש ולא קטן למעוטי לגמרי ומיהו בחנם הזכיר ר"ת למען תלמד הוה מצי למימר דאינטריך לרצות אשה לענין פדיה דלא תיסק אדעתיה למעוטי מאיש לגמרי כי היכי דממעטנין קטן ומה שפי' בקונטרס צוויי דידה היינו נכסי מלוג לא נהירא דכיון שהן צרשות^(א) ומה שקנתה אשה קנה צעלה כחוי דידה חשיבי כדאמר גבי מעשר דאתי מצי גאא דקני לה בעל למ"ד מעשר ממון הדיוט הוא ושלחותא דבעל קא ענדא לכן י"ל דזויי דידה מיירי כשהקנה לה אחר מנן ע"מ שאין לצעלה רשות צו דהא פרשינן לעיל שאין הבעל אוכל ^(א) פירות: **תנא יוצא בשן ועין**. ומנא דידן דלא מנא להו משום דסבר דלריץ גט שמחריא^(א):

^(א)הואיל

וימא י. דהוה להו שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן וכי' והא לא מצי למיפשט מדרב הונא דאפילו אי שלוחי דידן נמי הוו מקריב אצי"ג דאנן לא מצנין למיעבד כיון דאף שלוחי דרחמנא ניהוו ומילתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר לאו שלוחי דידן ניהוו לא נפ"מ מדיי לענין מדר הונא דבין אי שלוחי דרחמנא נמי ניהוו אסור במדר הונא דקא מהני ליה אלא נראה דנפ"מ וכי'. שם. וי. [בגוין] אי אמר בעל הקרבן לא בעינא דלקריבה כהן שבאותו משמר אלא כהן אחר. שם. ו. נמי נמי דמפרשינן אף שלוחי דרחמנא ניהוו עיקרם שלוחי דרחמנא ניהוו ולאו כל קמיניה לעכב על שיד לא יקריבוהו כהנו משמר. שם. ע"כ עממוד קורב. א. דהלמודא לא נתת לאשמועינן אלא דהלכתא כרב ששת וממילא שמעינן דלר"מ צריך לאוקמי בדאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך ואילו הוי מוקמי לה תלמודא הכי לא הוה ידענא דהלכתא כרב ששת. מוס' הלא"ש. ו. דטיפי אלימא די נחת מיד עבד דאצי"ג דבעבד קנה יתהון אדון בע"מ דאשה לא קנה יתהון בעל והיינו דקאמר הכא ר' אלעזר כל כה"ג כ"ע לא פליגי דקני עבד וקני רבו ולא מסיק וקני אשה וקני בעל דלרבי אשה לא קני בעל. רשב"י. ג. ומה שהוכיח בבאן אשה בהדי עבד משום דרבנן אמרי יש קנין לעבד בלא רבו וכ"ש שיש קנין לאשה בלא בעלה ולפי שרוצה להקשות מדר"מ לר"מ ודרבנן לרבנן דסברין הפוכה גבי אשה מעבד כדקתני גבי מעשר שני. מוס' הלא"ש. ד. ואשה נקט ברוחא קאמר כלומר איש ולא אשתו דאפילו אשתו חשיבא כאחר לגביה לענין מעשר. רשב"י. ה. דאית ליה לבעל פירות. רשב"י.

רבו א ב מיי פ"ה מהל' מעשר שני הלכה צ: רבו ג מיי שם פ"ג הלכה פ: רבו ד מיי שם פ"ה הלכה יא: רבמ' ה מיי פ"ה מהל' ענדס [הל"א] והל"ד תמנ עשין פו טושי"ע יו"ד ר' רסו ספרי [טו] טז:

❖❖❖

הנהוה הב"ח

(א) תוס' ד"ה (צעמוד הקודס) ור"א כו' דהלכה כר"מ אליבא דרב ששת: (ב) בא"ד מה שאתם קורין כו'. י"ב ויכולא מה פ' תהוסי' לעיל סוף דף טו ד"ה אלא כסבנא: (א) ד"ה אלא וכי' ופי' בקונטרס כחוי דידה רחמנא: (ה) בא"ד אלמנא או גרופה: (ס) בסה"ד כולל אלא פירות:

❖❖❖

תוס' ר"י חוקן

אבל באשה מודה דבעל מנח שאין לבעליך רשות בהן לא קנה בעל, דאימי אמאי אוקמא בעל מנח שתפדי בו את המעשר, הו"ל לאוקמי בעל מנח וכי' איש ממעשרו אמר דלא קנה רשות בהן דבהא ^(א) פליגי אפי' לר' אלעזר גבי אשה. ועוד אפילו תפרך^(א) קשיא דר' מאיר דהא מודה כע"מ [שאין לבעליך רשות אלא על מנת] שתפדי את המעשר דלא קנה בעל דהוי כע"מ שחצא (בו) שאת נושאת ונותנת לפיך. והוא דחק עצמו אמאי דהבא מיירי דלא אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות אלא על מנת שתפדי את המעשר, ואין אלו אלא דברי נביאות וקישאי קמייתא אלא על מיתבצא אמאי לא אמר ליה דא"ל על מנת שאין לבעליך רשות בהן. בפסח שני [פסחים פח, ב] מוכיחנן דהא דאמרין על מנת שאין לרבו רשות בו קנה בהן עבד וקנה אדון, דוקא מה שהוא זכות לאדון אבל מה שהוא חובה לאדון לא, שאין חובין לאדם אלא כפניו כמו שביארנו שם. אין האשה. הפרדה מעשר שלו מוסיף חומש דכתבי [ויקרא כו, לא] ואם גאול יגאל איש ממעשרו ויסף חמשייתו, ואחר שפדוהו אין מוסיף חומש, ואשה שפדה מעשר שלה אינה מוסיפה חומש דכתבי איש ולא אשה, ומעשר דידה**.

ומיהו שאין לה בעל. דבי גשא. מבית אס יוצא. העבד לחירות אס השותית עינו או אבר שאינו חזור. צריכי. ולא באין כאחור הם.

* אולי צ"ל דאפילו אם לא נימא איפן לא קשיה דריס אדרס דהא מודה וכי'. ועי' מהרש"א באבן דה. ומשני דוק.

** גירסת רבינו בגמ' אלא בוזוי דידה ומעשר דידה וכגירסת רבינו חם בבתי' ד"ה אלא (ד"ד).